

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасні історичні школи»
для студентів

спеціальності
рівня вищої освіти
освітньої програми

032 «Історія та археологія»
Другого (магістерського)
032.00.01 «Історія»

Київ – 2023

Розробники: доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка Драч Оксана Олександрівна

Викладачі: доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка Драч Оксана Олександрівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Протокол від 28.08.2023 р. № 1

Завідувач кафедри _____ (І.В.Срібняк)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.01 Історія та археологія

28.08.2023 р.

Гарант освітньої програми _____ (А.В. Гедьо)

Робочу програму перевірено

28.08.2023 р.

Заступник директора/декана _____ (В.М.Завадський)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____

(підпис)

(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____

(підпис)

(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,
протокол № ____

(підпис)

(ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	
Семестр	3	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	80	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: поглибити вивчення сучасних історичних шкіл, використовуючи методики й інструментарій новітніх методологічних підходів історіописання і сучасної гуманітаристики.

Завдання:

1. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в т.ч. використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних.
2. Вміння створювати тексти однією з іноземних мов з використанням термінів, які прийняті в фаховому середовищі.
3. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації.
4. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямків та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
5. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації при розробці (у відповідності до певних вимог) наукових проєктів прикладної спрямованості, а також при вирішенні певних практичних проблем.
6. Вільне володіння та оперування понятійно-категоріальним апаратом в галузі експертної аналітики.

3. Результати навчання за дисципліною

1. Здатність аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле.
2. Здатність демонструвати навички професійного спілкування з використанням іноземної мови.
3. Здатність виявляти ініціативу, яка спрямована на збереження та управління культурною спадщиною.
4. Здатність брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проєктів.
5. Здатність аналізувати явища та процеси світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку.
6. Здатність визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми.
7. Здатність досліджувати життя та діяльність конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики.
8. Здатність обґрунтувати мету та завдання власного дослідження з урахуванням актуальних проблем сьогодення.
9. Здатність узагальнювати результати власного дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

3 семестр

№	Назва змістовного модулів і тез	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					
		Усього	Лекції	Семинари	Практичні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль I Нова соціальна історія							
1.	Вступ до курсу «Сучасні історичні школи»	2	2				
2.	Парадигма нової соціальної історії в другій половині ХХ ст.	6	2			4	-
3.	«Нова соціальна історія» у Великобританії і США	10		2		8	-
4.	Сучасна соціальна історія у ФРН: ідеї і представники	10		2		8	
	Модульний контроль	2					
	Разом за змістовим модулем	30	4	4		20	
Змістовий модуль II Економічна і політична історія							
	Локальна, регіональна і глобальна історія	10	2			8	
	Школи економічної історії	2		2			
	Урбаністичні дослідження	10	2			8	
	Історико-демографічні школи	6		2		4	
	Модульний контроль	2					
	Разом за змістовим модулем	30	4	4		20	
Змістовий модуль III Школи історичної антропології							
	Історія ментальностей	2	2				
	Нова культурна історія	10		2		8	
	Школи психоісторії	6	2			4	
	Школи феміністської епістемології	10		2		8	
	Модульний контроль	2					
	Разом за змістовим модулем	30	4	4		20	
Змістовий модуль IV Сучасна персональна історія							
	Нова біографічна історія	6	2			4	
	Его-документальні школи	12	2	2		8	
	Історія життя («The history of life»)	10		2		8	
	Модульний контроль	2					
	Разом за змістовим модулем	30	4	4		20	
	Усього годин за дисципліною	120	16	16		80	

5. Програма навчальної дисципліни

3 семестр

Змістовий модуль I Нова соціальна історія

Лекція 1. Вступ до курсу «Сучасні історичні школи»

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Предмет, завдання і джерельна база дисципліни.
2. Понятійно-категоріальний апарат сучасного історіописання.
3. Історія і колективна пам'ять.

Лекція 2. Парадигма нової соціальної історії в другій половині ХХ ст.

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Чинники і форми вияву прихильників нової соціальної історії.
2. Дослідницькі підходи «нових соціальних істориків».
3. Прикметні особливості національних шкіл історіописання Заходу.

Семінарське заняття № 1.

(2 год.)

Тема: «Нова соціальна історія» у Великобританії і США.

Мета: проаналізувати основні тенденції розвитку шкіл «нової соціальної історії» у Великобританії і США.

Питання до обговорення:

1. Роботи істориків-марксистів Едварда Томпсона (1924–1993), Крістофера Хілла (1912–2003), Еріка Гобсбаума (1912–2012), Джорджа Рюде (1910–1993), Родні Хілтона (1916–2002) як чинник становлення «нової соціальної історії».
2. «Локальна соціальна історія» в британській історіографії (К. Райтсон і Д. Левін, Ч. Фітьяна-Адамс, А. Деср); серія «Регіональна історія Англії» (21 т.).
3. Річард Хофштадтер (1916–1970) і теорія консенсусного розвитку американської історії. Школа «консенсусу» в її представники (Л. Гарц і Даніель Бурстин (1914–2004), Р. Хофштадтер і Артур Шлезінгер-молодший (1917–2007).
4. «Нова соціальна історія» у США: інституціоналізація напряму. Часописи «Журнал соціальної історії» (1967), «Журнал міждисциплінарної історії» (1970).
5. Репрезентант «нової робочої історії» історик-марксист Юджин Дженевезе і його роботи: «Політична економія рабства. Дослідження економіки і суспільства рабовласницького Півдня» (1965), «Світ рабовласників» (1969), «Червоне і чорне: марксистські дослідження історії Півдня і афроамериканців» (1971), «Течи, Йордане, течі: світ, створений рабами» (1974).
6. Представники «нової робітничої історії» Г. Гатман, А. Доулі, Д. Монтгомері. Філіп Фонер (1910–1994),
7. Нова школа соціальних досліджень у Нью-Йорку: історія розвитку, персоналії, випускники.

Семінарське заняття № 2. (2 год.)

Тема: Сучасна соціальна історія у ФРН: ідеї і представники.

Мета: проаналізувати основні тенденції розвитку ідей представників школи сучасної соціальної історії у ФРН.

Питання до обговорення:

1. Специфіка західнонімецької соціальної історії (робота Райнгарта Козеллека "Пруссія між реформою та революцією" (1967)).
2. Білефельдська школа і позиція щодо "Чи потрібна ще історія?"
3. Соціально-критична школа: її центр Білефельдський університет, часопис "Історія і суспільство. Журнал історичної соціальної науки" (1975).
4. Представники німецького історіописання початку ХХІ ст.

Змістовий модуль II Економічна і політична історія

Лекція 3. Локальна, регіональна і глобальна історія: сучасні виміри (2 год.)

Логіка викладу:

1. Британська (лестерська) школа локальної історії: ідеї та представники.
2. Глобальна історія: наявні підходи до її розроблення.
3. Школи періодизації світової історії.
4. Проекти перехресної історії.

Лекція 4. Сучасні урбаністичні студії (2 год.)

Логіка викладу:

1. Урбаністичні дослідження в рамках Чиказької школи.
2. Лос-Анжелеська школа урбаністики та її наукові підходи.
3. Теорія соціопросторової перспективи Джо Фігана (Joe Feagan) і М. Готдінера (Mark Gottdiener).

Семінарське заняття № 3. (2 год.)

Тема: Школи економічної історії.

Мета: з'ясувати провідні тенденції розвитку ідей представників сучасної економічної історії.

Питання до обговорення:

1. Економічна історія в США: тенденції розвитку. Праця Джорджа Тейлора «Транспортна революція» (1951).
2. Становлення «нової економічної історії» в США. Роберт Фогель (1926—2013) і його праця «Залізниця і зростання американської економіки: есе з економетричної історії» (1964). Робота Р. Фогеля, С. Енгермана «Час на хресті: економіка американського негритянського рабства» (1974).
3. Сучасні студії з кліометрики. Школи кліодинаміки. Часописи і науковий доробок початку ХХІ ст. з економічної історії.
4. Концепт модернізації в історико-економічних студіях.

Семінарське заняття № 4 (2 год.)

Тема: Історико-демографічні школи.

Мета: студіювати основні вектори розроблення історико-демографічних проблем у сучасному історіописанні.

Питання до обговорення:

1. Кембриджська групи з історії народонаселення й соціальної структури: представники і напрацювання.
2. Проблематика демографічної історії в британській та американській історіографіях.
3. Дослідницькі підходи і напрацювання 3–4 поколінь «Школи Анналів» з історико-демографічних студій.
4. Провідні сучасні часописи з історії народонаселення і демографії: аналіз проблематики й методологічних підходів авторів.

Змістовий модуль III Школи історичної антропології

Лекція 5. Становлення шкіл історичної антропології в Європі (2 год.)

Логіка викладу:

1. Історична антропологія як напрям історіографії: концептуальні ідеї, представники і їхні праці.
2. Історія ментальностей «Школи Анналів».
3. Історична антропологія в Німеччині.

Лекція 6. Школи психоісторії (2 год.)

Логіка викладу:

1. Становлення наукового напрямку психоісторії.
2. Психоісторія в 1970-і рр.: лідерство Ллойд деМоса.
3. Створення і діяльність міжнародної психоісторичної асоціації.
4. Втілення психоісторичних досліджень в історіописанні: історії дитинства, психобіографії, психоісторії груп.

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

Тема: Нова культурна історія.

Мета: студіювати основні форми репрезентації науковців – прихильників сучасної культурної історії.

Питання до обговорення:

1. Нові культурна історія: проблематика досліджень і представники.
2. Історія повсякдення: специфіка напрямку історіописання.
3. Сучасні мікроісторичні студії: національні виміри. Часопис «Quaderni storici» і його лідери К. Гінзбурга, Е. Гренд, Дж. Леві.
4. Історія емоцій; історія речей...: новітні підходи до вивчення.

Семінарське заняття № 6

(2 год.)

Тема: Школи феміністської епістемології.

Мета: з'ясувати специфіку сучасних підходів у школах феміністської епістемології.

Питання до обговорення:

1. Основні поняття: фемінізм, андроцентризм, жіноча історія, гендер, гендерна історія;
2. Роботи Дороти Сміт: жіноча точка зору.
3. Феміністська думка афроамериканської дослідниці Патрісії Хілл Коллінз щодо маргінальності і «аутсайдерства всередині».
4. Критика наукової об'єктивності Сандрою Хардінг.
5. Гендерний форум наукових досліджень: проблематика і здобутки.

Змістовий модуль IV

Сучасна персональна історія

Лекція 7. Нова біографічна історія

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Біографія у сучасній історичній науці: від мікроісторії до метабіографії.
2. Межі репрезентативності: біографія, життєпис і мікроісторія.
3. Студії з (авто)біографічної історії.

Лекція 8. Его-документальні школи

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Его-документи та історія: огляд ретроспективи «longue durée».
2. Его-документи та історик: студіювання документів з “Я”/“Він” (присутнім у тексті суб'єктом).
3. Ф. Лежен і його «автобіографічний пакт».
4. Напрацювання Міжнародної асоціації вивчення автобіографії.

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

Тема: Его-документальні школи.

Мета: вивчити підходи до студіювання різних типів его-документів новітніми школами історіописання Заходу.

Питання до обговорення:

1. Напрацювання міжнародної асоціації вивчення автобіографії. «European Journal of Life Writing», <http://www.ejlw.eu>
2. Французька его-документальна школа Ф. Лежена: <http://www.autopacte.org>
3. Падуанський університет і тематичний часопис «Avtobiografija» (<http://www.avtobiografija.com>).

Семінарське заняття № 8 (2 год.)

Тема: Історія життя («The history of life»).

Мета: вивчити основні дослідницькі стратегії представлення в історіописанні «історії життя».

Питання до обговорення:

1. Типи історій життя: «Self-narrative» («оповідь про себе»), «personal narrative» («персональний нарратив»).
2. Історія життя («The history of life») як «засіб соціального й особистого спілкування і самопізнання».
3. Методи роботи з «історією життя». «Сюжетування» подій історії життя: поняття «субстанція змісту», «форма змісту», «форма висловлювання», «субстанція висловлювання».
4. П. Рікер і його робота «Інтелектуальна автобіографія» (Рікер П. Інтелектуальна автобіографія. Любов і справедливість. – К.: Дух і літера, 2002.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Нова соціальна історія			
Парадигма нової соціальної історії в другій половині ХХ ст. (4 год.)	Захист доповіді	5	I
«Нова соціальна історія» у Великобританії і США (8 год.)	Робота з джерелом	5	II
Сучасна соціальна історія у ФРН: ідеї і представники (8 год.)	Робота з джерелом	5	III
Змістовий модуль II Економічна і політична історія			
Локальна, регіональна і глобальна історія (8 год.)	Робота з джерелом	5	IV
Урбаністичні дослідження (8 год.)	Дослідний проєкт	5	V
Історико-демографічні школи (4 год.)	Опрацювання наукової літератури	5	VI
Змістовий модуль III Школи історичної антропології			
Нова культурна історія (8 год.)	Робота з джерелом	5	VII
Школи психоісторії (4 год.)	Дослідний проєкт	5	VIII
Школи феміністської епістемології (8 год.)	Доповідь-презентація міні-проєкту	5	IX
Змістовий модуль IV Сучасна персональна історія			
Нова біографічна історія (4 год.)	Робота з джерелом	5	X
Его-документальні школи (8 год.)	Захист доповіді	5	XI
Історія життя («The history of life») (8 год.)	Доповідь-презентація міні-проєкту	5	XII
Разом: 80 годин	<i>Разом: 60 балів</i>		

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року. Результати перевірки письмових контрольних завдань

доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії</i>
20 – 25	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82-89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75-81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74 балів	задовільно

Е	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35-59 балів	Незадовільно
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34 балів	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Драч О.О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії. Навчальний посібник / О.О. Драч. – Черкаси, 2015. – 164 с. Авторське свідоцтво № 63649 від 22.01.2016 р.
2. Драч О.О. Міждисциплінарні історичні дослідження: психоісторія як напрям наукових студій // Українська історична наука в сучасному освітньому та інформаційному просторі: монографія / наук. ред. О.О. Салати. – Вінниця: ТОВ «Твори», 2018. – С. 155-173.
3. Драч О. Історична антропологія як новітня парадигма історіописання // Актуальні проблеми сучасної освіти і науки в контексті євроінтеграційного поступу: мат-ли IV Міжнародної науково-практичної конференції (Луцьк, 26–27 квітня 2018 року) / Упор. О.І. Бундак. – Луцьк: ЛІРоЛ. – С. 26-27.
4. Драч О. Практика гендерних студій у США: рецепція досвіду українськими дослідниками // Чверть століття українсько-американської дружби: досвід гідний майбутнього: зб. матеріалів III американознавчої мультидисциплінарної конференції (м. Львів, 12-13.04.2016) / упоряд. Калитчак Р.Г., Зазуляк З.М. – Л.: 2016. – С. 306-317.
5. Драч О.О. Сучасні дослідження з історії освіти: методологічні аспекти / О.О. Драч // Гуржіївські історичні читання: Збірник наукових праць. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю.А., 2014-2015. – Вип. 8-9. – С. 77-81.
6. Драч О.О. Жіноча історія і «антропологічний поворот» у гуманітаристиці: міркування щодо завдань і методів / О.О. Драч // Гуржіївські історичні читання: Збірник наукових праць. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю.А., 2015. – Вип. 10. – С. 65-69.
7. Драч О.О. Становлення «історії жінок» як наукового напрямку на Заході: досягнення і перспективи / О.О. Драч // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. – Черкаси, 2015. – Вип. № 9 (342). – С. 5-11.
8. Драч О. «Нова історична наука» у США після Другої світової війни: напрямки і представники // Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. Ч. 2: зб. матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015) / упоряд. Р. Г.Калитчак, З. М. Зазуляк. – Л.: Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С. 516-525.
9. Пікер П. Інтелектуальна автобіографія. Любов і справедливість. – К.: Дух і літера, 2002.
10. Cole, Ardra, and J. Gary Knowles. 2001. *Lives in Context: The Art of Life History Research*. Lanham, MD: Alta Mira Press.
11. Creswell, John W. 1998. *Qualitative Inquiry and Research Design*. Thousand Oaks, CA: Sage.
12. Fulbrook, Mary. 2002. *Historical Theory: Ways of Imagining the Past*. New York: Routledge.
13. Hall, John A., and Joseph M. Bryant. 2005. *Historical Methods in the Social Sciences*. London: Sage. Patai, Daphne, and Sherma B. Gluck, eds. 1991. *Women's Words: The Feminist Practice of Oral History*. New York: Routledge.
14. Paul S. Gray, John B. Williamson, David A. Karp, and John R. Dalphin. 2007. *The Research Imagination An Introduction to Qualitative and Quantitative Methods*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, Cambridge University Press.
15. Stake, Robert E. 1995. *The Art of Case Study Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
16. Yow, Valerie R. 2005. *Recording Oral History*. 2nd ed. Lanham, MD: Alta Mira Press.

Додаткова

1. Collins, Randall. 2000. *Macrohistory: Essays in Sociology of the Long Run*. Stanford, CA: Stanford University Press.
2. Friedlander, Paul. 2006. *Rock and Roll: A Social History*. 2nd ed. Boulder, CO: Westview.
3. Frugoni, Chiara. 2005. *A Day in a Medieval City*. Chicago: University of Chicago Press.
4. Hirsch, Arnold R. 1998. *Making the Second Ghetto: Race and Housing in Chicago 1940–1960*. Chicago: University of Chicago Press.
5. Markoff, John. 1996. *Waves of Democracy: Social Movements and Political Change*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
6. Schrum, Kelly. 2006. *Some Wore Bobby Sox: The Emergence of Teenage Girls' Culture, 1920–1945*. New York: Palgrave.

Електронні ресурси

<http://goya.ceu.hu/> – Central European University Library.

<https://www.asanet.org/> - Американська соціологічна асоціація.

<https://www.cam.ac.uk/research/discussion/qa-how-archives-make-history> - Підходи до архівних документів

<http://www.avtobiografija.com> тематичний часопис «Автобиографія» (Падуанський університет)

<http://www.ejlw.eu>) Міжнародна асоціація вивчення автобіографії («European Journal of Life Writing»)

<http://www.autoracte.org> Французька его-документальна школа Ф. Лежена: